

Asia: VN/6550/2024

Lausuntopyyntö Kasvuyrittäjyyden ohjelmasta (sis. Mittelstand)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Onko Kasvuyrittäjyyden ohjelmaluonnoksessa tunnistettu keskeisimmät tavoitteet ja toimenpiteet mittelstand-yritysten tai pienten yritysten kasvun vauhdittamiseksi? Jos ei, mitä puuttuu.

Helsingin kaupungin palvelujen avulla perustetaan lähes tuhat yritystä vuosittain, mutta alueellisuutta ei huomioida juurikaan toimenpiteissä. Helsingin yrityskanta on Suomen vahvin ja Suomen kasvuyrityksistä 44 prosenttia toimii Helsingissä. Monet yrityksistä tarvitsevat kuitenkin tukea kasvupolulla. Helsingin yrityksistä suurin osa on kooltaan pieniä ja vain 170 yritystä työllistää yli 250 henkilöä. Vaikka Helsingin yrityskanta on muuta maata vahvempi ja esimerkiksi kasvuyrityksiä on muuta maata enemmän, on ehdottoman tärkeää, että löydetään lisää keinoja, joilla yrityksiä kannustetaan työllistämään, innovoimaan ja hakemaan kasvua kansainvälisiltä markkinoilta.

Kasvuyrittäjyysohjelman toimenpiteissä tulee näkyä selvästi vahvemmin yritystoiminnan skaalautumisen ja kansainvälisen kasvun tärkeys ja palvelujen polku alueilta kansainvälisille markkinoille. Samalla on tärkeää tunnistaa kuntien yrityspalveluiden rooli pienempien kasvuyritysten alueellisessa palvelussa osana kasvuyritysten kansallista palveluketjua. Kasvuyritysten ohjaaminen maakunnista (ja kunnista) maailmalle Team Finland -palveluiden pariin (7. toimenpide) edellyttää tiedonkulkua kuntien ja valtion välillä. Tässä yhteydessä tulee seurata, mitä vaikutuksia on sillä, että Team Finland -toiminta siirtyy ulkoministeriön vastuulle tammikuusta 2025 lähtien. Organisaatiomuutoksen vaikutusta yritysten asiointikokemukseen on mitattava. Ulkoministeriön virkamiehistönkin pitää jatkossa ymmärtää kasvuyritysten ja kansainvälisesti toimivien yritysten tarpeet.

Helsingin kaupunki pitää ehdottoman tärkeänä, että yrittäjyyttä edistävillä toimilla kannustetaan suomalaisia yrityksiä kasvuun. Rahoituksen kohdentamisessa on tärkeää huomata kasvuun kannustaminen yrityksen elinkaaren aikana. Suomessa liian harva yritys työllistää edes yhden henkilön ja liian harva yritys kasvaa pienestä alle 50 henkilön yrityksestä keskiuureksi 50–249

henkilöä työllistäväksi yritykseksi tai suureksi yli 250 henkilön yritykseksi. Tukitoimet isompiin yrityksiin eivät saa kuitenkaan poissulkea kasvun kannustimia startupeille, jotka usein tähtäävät kansainväliseen kasvuun. Jo käytössä olevan yritysten TKI-verokannustimen käytön jatko on hyvä ja konkreettinen toimi ja kannustimen tunnettuutta on syytä lisätä. Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että valtion leikkausten myötä osa yrityksille käyttökelpoisista rahoitusinstrumenteista on poistumassa (esim. innovaatioaseteli). Toinen merkittävä epävarmuustekijä liittyy Business Finlandin Venture Capitalin integroitumiseen osaksi Teollisuussijoitusta. Tällöin ilmeisesti loppuu merkittävä osa VC-rahastojen rahoituksesta pienemmille yrityksille. On huolestuttavaa, mikäli olemassa olevia toimivina pidettyjä rahoitusinstrumentteja lakkautetaan kokonaan tai uudelleen suunnataan toisiin tarpeisiin. Startup-ekosysteemi on hyödyntänyt rahoitusta ja riskinä on, että alkava yritystoiminta kärsii muutoksesta. Myös hallitusohjelman tavoite keskisuurten ja suurten kasvuyritysten määrän lisäämisestä edellyttää, että yhä useampi pieni yritys kasvaa jopa seuraaviin yrityskokoluokkiin asti.

On tärkeää, että tulevassa aluehallintouudistuksessa huomioidaan Uudenmaan yrityskeskittymän tarpeet yrityspalvelujen osalta. Kasvuyrittäjyysohjelman toimenpiteissä tuodaan esille, että tuleville elinvoimakeskuksille ollaan rakentamassa uutta TKI-kasvuyritysinstrumenttia (6. toimenpide). Helsinki pitää hyvänä, että rahoitusinstrumentti perustuu kilpailtuun hakuun. Instrumenttia pitää valmistella alueiden asiantuntemusta hyödyntäen. Myös hakemusten käsittelyn tulee olla sujuvaa. Siksi hakemuksia käsittelevän tulevan Uudenmaan elinvoimakeskuksen resurssien tulee olla suhteutettuna alueen yritysmäärään.

Toimenpiteet eivät välttämättä riitä kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseen. Toimenpiteisiin tarvittaisiin lisää kunnianhimoa (vrt. sata sadan miljoonan liikevaihdon startuppia Suomeen). Helsingin kaupunki pitää ongelmallisena, että kasvuyrittäjyysohjelmassa ei ole tehty ollenkaan toimialoittaista tarkastelua. Kasvuyrittäjyyden toimenpideohjelman tulee vahvistaa eri toimialoilla toimivien yritysten kasvua. Samalla on tunnistettava ne toimialat, joissa on merkittävää kansainvälistä kasvupotentiaalia. Lisäksi on huomattava, että samanaikaiset muut valtion veroihin ja maksuihin liittyvät toimet vaikuttavat myös yritysten kasvumahdollisuuksiin. Esimerkiksi arvonlisäveroprosentin nosto on heikentänyt monen palvelualan yrityksen toimintaedellytyksiä. Ulkomaankauppaa käyvien yritysten logistisia kustannuksia lisää puolestaan merenkulun väylämaksujen nosto ensi vuonna. Myös näiden toimien vaikutusta kasvumahdollisuuksiin on syytä tarkastella.

Tulisiko tavoitteiden/toimenpiteiden sisältöä muuttaa jotenkin? Lausunnon antajia pyydetään ilmoittavan ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden numeroinnin mukaisesti mahdollisesti muutettavat tavoitteet/toimenpiteet esim. 1 a

Helsingin kaupungin mukaan kasvuyrittäjyysohjelman keinovalikoiman pitää tukea yritysten kasvuhakuisuutta ja liiketoiminta- ja kansainvälistymisvalmiuksia. Helsingin kaupunki esittää toimenpiteisiin seuraavaa lisäystä.

Valtion tulisi osallistua alku- ja kasvuvaiheen yritystoimintaan esimerkiksi kohdentamalla osaa Business Finlandin rahoituksesta esihautomo-, hautomo- ja kiihdyttämöohjelmiin. Hautomotoimintojen olisi hyvä kytkeytyä esimerkiksi korkeakoulujen kampuksille ja muodostaa toisiaan tukevan kokonaisuuden. Ohjelmat pitäisi suunnitella siten, että kokonaisuudesta muodostuu kattava kansallinen sisältö nopeaan kasvuun tähtäävän skaalautuvan liiketoiminnan aktivointiin ja kehittämiseen liittyen. Helsinki on rahoittanut korkeakoulujen hautomotoimintaa viime vuosina (2021–2024) yhteensä noin kuudella miljoonalla eurolla. Tällaisen toiminnan perusrahoitus kuuluu kuitenkin pikemminkin valtiolle kuin esimerkiksi kaupungille. Julkisen talouden suunnitelmassa olevalla TKI-toiminnan liikkumavaralla tulisi rahoittaa kasvuhakuisten yritysten määrää lisäävää yrityshautomotoimintaa.

Onko ohjelmassa tunnistettu keskeiset indikaattorit kasvuyrittäjyyden kehityksen seuraamista varten?

Kasvuyritysten määrän merkittävä lisääminen edellyttää kunnianhimoisuutta tavoitteiden asettamiseen ja toimenpiteiden selkeää vastuuttamista ja seurantaa. Toimenpiteisiin sisältyy konkreettisiakin toimia kuten verohuojennukset ja Suomen teollisuussijoituksen ja Finnveran toiminnan muutokset. Monista toimenpiteistä jää kuitenkin epäselväksi, mikä on muutos nykytilaan nähden. Indikaattorit sinänsä ovat suhteellisen toimivia, mutta ongelmana on, että monet tavoitteista ovat varsin löyhästi muotoiltuja, mikä haittaa myös seurantaa.

Saario Kaisa
Helsingin kaupunki, Kaupunginkanslia